

Töövõimereformi rakendamisest

Soovime avaldada toetust otsusele rakendada töövõimereformi etapiliselt luues esmalt vajalikud teenused ning osutada neid teenuseid inimeste tööl püsimise toetamiseks ja tööle saamiseks.

Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liitu (EHK) kuulub 19 teenusepakkujat, kellel on pika-ajaline kogemus psüühilise erivajadusega inimeste töötamise soodustamisel ja tööturule aitamisel erihoolekandeteenuste osutamise ning arendamise kaudu. Sellel eesmärgil oleme aktiivselt osalenud erihoolekande valdkonna olulise raamdokumendi Erihoolekande arengukava aastateks 2014 – 2020 (EHA) koostamisel ning seoses töövõimereformiga juhtinud Sotsiaalkomisjoni tähelepanu mitmetele reformi kitsaskohtadele seoses psüühikahäirega inimeste vajaduste arvestamisega¹.

Meil on hea meel, et osade esitatud ettepanekutega on tänaseks ka arvestatud. Võttes arvesse, et psüühilise erivajadusega (so vaimupuudega ja psüühikahäirega) inimesed moodustavad puudega inimestest 22% on tegemist küllaltki suure sihtgrupiga töövõime reformi mõttes.

Soovime siiski juhtida tähelepanu, et töövõimereformi rakendamise ajakava ja tegevuste ülevaatamisel on äärmiselt oluline vaadata kõrvale EHA-s planeeritud tegevusi ning nende tegevuste ajakava. Seda põhjusel, et nii töövõimereformi kui ka EHA sihtgrupp kattub ning laiem eesmärk on sama – suurendada inimeste aktiivsust ning tööhõives osalemist. Loodame väga, et töövõime reformi seekordsel ülevaatamisel on sotsiaalministeerium võtnud arvesse ka arengud erihoolekandes, milledest EHK hinnangul ja EHA järgi suurima mõjuga sihtgrupile on:

1. erihoolekandeteenuste reformimine uute teenuste süsteemi ja teenuste loomise läbi ning
2. 1400 erihoolekandeteenuse koha loomise kogukondades läbi tänaste institutsionaalsete erihooldekodude reorganiseerimise.

Teiseks peame oluliseks, et psüühilise erivajadusega inimeste töövõime ja tööga hõivatus tagamiseks leitaks lahendused mitmetele valdkondade ülestele kitsaskohtadele. Kõik olulised valdkonnad nagu tervishoid, eestkoste korraldus, haridus jt ja neis valdkondades lahendamist vajavad probleemid on välja toodud EHA rakendusplaanis. Näiteks näeme oma praktikas, et on vajalik rakendada meetmed, mis tagavad psüühilise haigusega inimestele piisava toetuse ambulatoorse ravi jätkamiseks peale haiglaravi. On ju stabiilne tervislik seisund ning haigusümptomite taandumine töötamise peamiseks eelduseks. Kuidas on sotsiaalministeerium plaeninud töövõimereformi uues aja- ja tegevuskavas tegeleda sotsiaalvaldkonda toetavate teiste valdkondade probleemidega, millede lahendamine töövõimereformi elluviimiseks on hädavajalikud? Loomulikult oleme teadlikud, et kõike korraga ellu viia ei jõua, ent näeme vajadust vähemalt praeguses töövõimereformi etapis markeerida ära sotsiaalvaldkonnast väljuvad vajalikud tegevused reformi õnnestumiseks.

¹ Leitavad aadressilt <http://erihoolekanne.ee/seisukohad/poordumised/> ja <http://erihoolekanne.ee/seisukohad/oigusaktid/>

Kolmadaks leiame, et enne uute nõuete rakendamist on kindlasti vaja tagada töövõime hindamismetoodika ja aktiivsuse nõuete eesmärgipärasus ja asjakohasus ning vastavus psüühilise haigusega ja vaimupuudega inimeste erivajadustele. Näiteks on vajalik, et oleks määratletud mõiste „mõjuvad põhjused“ sisu, mis on Töövõimetoetuse seaduses § 18 järgi töötuna arvel olevale osalise töövõimega inimesele töövõimetoetuse maksmise peatamisel aluseks. Psüühilise haigusega inimeste seas on palju inimesi, kellel puudub haigusteadlikkus ning oskus oma tervise eest hoolt kanda. Olukorras, kus inimene ei suuda teha oma elu puudutavaid adekvaatseid otsuseid, ei aita sissetulekuta jätmise kaasa sihtgrupi tööga hõivatusele ja ühiskonda kaasamisele. Kui neile kitsaskohtadele ei ole lahendust leitud, siis 2016.a rakenduva Töövõimetoetuse seadusega ja aktiivsuse nõuete rakendumisel on paljudel sihtgrupist risk jääda sissetulekuta.

Teeme Sotsiaalministeeriumile ettepanekud:

- töövõimereformi edukaks rakendumiseks seostada omavahel EHA ja töövõimereformi aja- ja tegevuspaanid;
- hinnata planeeritud töövõime hindamismetoodika ja aktiivsuse nõuete mõju psüühilise erivajadusega inimeste tööga hõivatusele ning elukvaliteedile tervikuna ning teha vajalikud sihtgrupi spetsiifilised täiendused;
- leida lahendused ravivaldkonnas, hariduses jt töövõimereformi õnnestumiseks olulistest valdkondades esinevatele kitsaskohtadele, mis psüühilise erivajadusega inimeste tööturule sisenemist ja seal hakkama saamist.

Oleme valmis pakkuma EHK poolt nõuandeid ning ühiselt läbi rääkima võimalikud lahendused.

Loodame, et meie tagasiside on abiks töövõimereformi elluviimisel ning psüühilise erivajadusega inimeste tööturule toomisel. Jääme ootama Teie vastust meie ettepanekutele.

Lugupidamisega,

/allkirjastatud digitaalselt/

Mare Naaber
Juhatuse esimees

Koostaja: Anu Rahu, juhatusel liige